

М.В.СОЛОВЕЙ,
кандидат педагогічних наук
(м.Хмельницький)

Підготовка магістрів до експертизи діяльності навчального закладу

В умовах модернізації освіти зростає роль експертизи у навчальному закладі. У статті ми визначаємо модель підготовки майбутніх магістрів до проведення експертизи загальноосвітнього закладу на основі визначення теоретичного, організаційно-методичного і діяльнісного компонентів у змісті навчальної дисципліни.

Ключові слова: експертиза, оцінка, програма, зміст.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Сучасна ситуація у сфері управління освітою характеризується розгортанням інноваційних проектів, реалізацією нових наукових підходів до організації освіти, модернізацією змісту, форм та методів навчання і виховання. За таких умов виникає і все більше усвідомлюється потреба суб'єктів управління у підвищенні якості прийнятих рішень, забезпечені їх доцільності і обґрунтованості. Сучасному керівникові доводиться самостійно вирішувати такі завдання, які раніше не входили до його компетенції. Тому експертиза займає особливе місце, оскільки подає керівнику нормативно-правові та науково обґрунтовані висновки, оцінки і пропозиції спеціалістів щодо стану і подальшого розвитку об'єкта управління. Окрім цього, шляхом проведення експертизи керівник може передбачити заходи для підвищення результативності діяльності колективу.

В останні роки експертиза набуває поширення у зв'язку з атестацією і ліцензуванням загальноосвітніх навчальних закладів. Разом з тим спостерігається тенденція невідповідності експертних оцінок реальному стану і рівню роботи школи. Одна із причин цього – непрофесійність експертів.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... В Україні напрацьовані наукові розробки для вирішення проблем, пов'язаних з організацією і проведенням експертизи в освіті. Зокрема, розроблені теоретичні основи експертизи педагогічних та інноваційних проектів (І.П.Підласий, В.П.Чудакова, К.В.Макогон, Н.Ф.Федорова), психологічної експертизи (Ю.М.Швалб), атестаційної експертизи (Г.В.Єльнікова М.І.Сметанський, В.М.Галузяк), технологія експертизи управління освітнім процесом (А.М.Єрмола, Л.Г.Москалець, О.Р.Суджик, О.М.Василенко) [2; 3; 4; 5; 6]. Питання експертизи окремих напрямів освіти і педагогічної діяльності, зокрема професійної компетенції вчителя, оцінювання уроку, стану викладання і навчальних досягнень подають О.Бондар і Б.Тевлін [7].

Разом з тим, рівень підготовки керівників і педагогів до здійснення експертизи необхідно удосконалити. Конкретним кроком до вирішення проблеми є вивчення дисципліни „Технологія експертизи управління навчальним закладом”, орієнтованої на підготовку магістрів з менеджменту освіти. Проте навчально-методичне забезпечення дисципліни є недостатнім, що створює певне проблемне поле неузгодженості між завданням підготовки магістрів високого рівня і розуміння теорії і методики експертизи в освіті, впровадження у практику її механізмів.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає в розробці та обґрунтуванні програми підготовки магістрів з менеджменту освіти до здійснення експертизи діяльності навчального закладу.

Виклад основного матеріалу... У ході розробки компонентів змісту навчальної дисципліни ми виходили із уявлень про цільовий, теоретичний, організаційний і діяльнісний компоненти змісту підготовки до експертної діяльності (таблиця 1). Цільове призначення курсу спрямоване на формування професійної компетентності майбутніх магістрів з менеджменту освіти, яка включає знання основних понять, проблем, принципів, методологію і методи експертизи загальноосвітнього навчального закладу; організаційні умови і нормативно-правові засади експертизи; критерії експертної оцінки основних видів діяльності навчального закладу та управління закладом освіти.

Характерними особливостями теорії експертизи є опанування поняттям, предметом експертизи і методами експертних оцінок, кваліметрією як інструментом вимірювання складних проблем.

В організаційному відношенні важливим є опанування інструментарієм і технологією експертизи. Сутність останньої позиції полягає у науковому обґрунтуванні етапів експертизи та використання документів фіксації оцінок і суджень експертів як при організації експертизи так і формальній груповій обробці результатів.

Важливим компонентом компетенції фахівця є його професійні уміння. У сфері експертизи закладу освіти – це уміння: планувати експертизу; організовувати роботу експертної комісії, здійснювати експертизу навчально-виховного процесу за його структурними, організаційними і змістовними

елементами; вивчати і надавати експертну оцінку позакласній виховній роботі; матеріально-технічному і методичному забезпеченню тощо.

На основі цього нами розроблено орієнтовний зміст навчальної дисципліни, який спрямований на вивчення певного діапазону теоретичних та організаційних питань експертизи освіти (таблиця 1.) В межах навчального плану він складається з дев'яти тем.

Таблиця 1.

Компоненти і зміст підготовки до експертної діяльності

Назва компоненту	Функційне призначення	Зміст компоненту
Цільовий	Цілепокладання учасників освітнього процесу	Розвиток експертної компетентності, майбутніх менеджерів освіти, яка являє єдність когнітивної, діяльнісної і мотиваційно-ціннісної складових особистості.
Теоретичний	Формування(відбір) навчального матеріалу	Теоретичні основи експертизи, методологія і методи експертизи, експертні оцінки, кваліметрія, спеціальні програми експертизи, оціночні карти, зразки експертної діяльності.
Організаційно-методичний	Формування умінь і навичок експертизи	Інструментарій і методи експертизи, які дозволяють здійснювати ефективне навчання
Діяльнісний	Технологія проведення експертизи	Етапи, порядок проведення, підбір експертів, складання узагальнюючих документів

Тема 1. Теоретичні основи експертизи в освіті. Поняття експертизи. Педагогічна експертиза. Предмет експертизи в освіті, види експертизи, атестаційна експертиза. Організаційно-правові основи експертизи сучасних загальноосвітніх навчально-виховних закладів.

Тема 2. Методика отримання експертної інформації. Методи експертних оцінок. Методи діагностики – основа збору експертної інформації. Емпіричні методи (спостереження, анкетування, тестування, бесіда). Теоретичні методи (абстрагування, аналіз, індукція та дедукція) Методи експертних оцінок. Кваліметрія в системі експертизи.

Тема 3. Організаційно-методичні засади експертизи навчального закладу. Порядок експертизи. Орієнтовні критерії оцінки діяльності загальноосвітнього навчального закладу. Підбір і оцінка компетентності експертів. Формування експертних груп. Кваліфікаційні вимоги до експертів. Основні етапи експертизи. Організація роботи з експертами в загальноосвітньому закладі. Опрацювання інструментарію експертизи .

Тема 4. Експертиза управління навчальним закладом. Концепція розвитку навчального закладу. Планування роботи. Охоплення всіх напрямів планування, їх відповідність нерозв'язаним проблемам, реальним можливостям вдосконалення навчально-виховного процесу. Комп'ютерне забезпечення управління. Організаційно-виконавча функція управління. Оптимальність розподілу функцій працівників, наявність циклограм, алгоритмів управлінської праці. Ефективність управлінських рішень.

Контрольно-діагностична функція. Обґрунтування об'єктів контролю, оптимальність його видів, форм і методів, реалізація термінів, програм та інше. Регулятивно-корекційна і мотиваційно-цільова функції.

Тема 5. Експертиза кадрової політики. Укомплектованість закладу педагогічними кадрами. Освітній рівень педагогічних кадрів. Штатний розпис. Особові справи. Посадові обов'язки. Ведення ділової документації з кадрових питань. Трудові договори, упорядкування робочого часу, внутрішній трудовий розпорядок. Тарифікація.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників (стажування, курси підвищення). Науково-методична робота з педагогічними кадрами. Організація, психологічна підтримка, результативність науково-методичної роботи. Атестація педагогічних кадрів.

Тема 6. Експертиза організації навчально-виховного процесу. Навчальний план. Порівняння навчального плану закладу освіти з вимогою суспільства, положенням про загальноосвітній заклад. Аналіз ефективності навчального плану. Раціональність режиму навчального процесу, розклад занять, їх відповідність нормативним вимогам. Аналіз реального стану проведення навчальних занять. Відповідність змісту навчальних занять вимогам навчальних планів.

Нормативно-правове забезпечення виховної роботи. Планування та організація виховної роботи. Спільна діяльність навчального закладу і сім'ї з питань виховання учнів. Контроль та регулювання виховного процесу. Вивчення структури додаткових занять, змісту їх методики та ефективності.

Тема. Експертиза ефективності навчально-виховного процесу. Рівень навчальних досягнень учнів за результатами семестрового оцінювання. Рівень навчальних досягнень за результатами контрольних іспитів з базових предметів. Розбіжність між рівнем навчальних досягнень за результатами

контрольних, проведених експертною комісією. Участь учнів у конкурсах, олімпіадах і результативність участі в них. Результативність виховної роботи

Тема 8. Експертиза організації роботи щодо соціального захисту, збереження та зміцнення здоров'я учнів та працівників закладу. Створення умов для забезпечення прав і свобод учасників навчально-виховного процесу. Забезпечення соціальної підтримки дітей-сиріт, дітей з малозабезпечених сімей та інших учнів із соціально вразливих категорій.

Організація медичного обслуговування учнів та педагогічних працівників. Організація харчування учнів. Стан дитячого травматизму.

Забезпечення умов для збереження здоров'я учнів. Стан фізичного виховання (фізично-оздоровчі заходи, спортивно-масова робота).

Тема 8. Експертиза матеріально-технічної та навчально-методичної бази. Загальний стан будівель, приміщень, споруд навчального закладу. Зовнішня естетична культура закладу. Дотримання техніки безпеки, охорона праці. Стан матеріально-технічного забезпечення навчальних кабінетів, майстерень, лабораторій, спортзалів та інше. Забезпеченість комп'ютерною технікою. Забезпеченість навчально-методичною та довідковою літературою, ефективність їх використання.

Висновки... Вивчення навчальної дисципліни „Технологія експертизи закладу освіти” дає можливість магістрам поглибити професійні знання у тій частині менеджменту освіти, яка стосується такої важливої функції управління як контроль. Вивчення теоретичних основ експертизи в освіті дозволить майбутнім магістрам глибше зрозуміти методологію і методи експертизи, специфіку предмета експертизи в освіті, етапи і технологію її проведення, а також опанувати відповідними уміннями

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Боднар О. Експертна оцінка професіоналізму вчителя / Боднар О., Сакевич Г. // Контрольно аналітична діяльність у школі / упоряд. М. Голубенко. – К. : Шкільний світ, 2007. – С.5-33.
2. Єльнікова Г. В. Атестація загальноосвітніх навчальних закладів в Україні.: передумови, зміст, експеримент : навч.-метод. посіб. / Г. В. Єльнікова. – Харків : Гімназія, 1999. – 160 с.
3. Підласий І. П. Діагностика і експертиза педагогічних проектів / І. П. Підласий. – К. : Україна, 1998. – С.10.
4. Педагогічні новації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. праць / Л. І. Даниленко, В. П. Чудакова, К. В. Макогон, Н. Ф. Федорова. – К. : Логос, 2001. – Вип. 4. – 168 с.
5. Сметанський М. І. Атестація загальноосвітніх шкіл / [Сметанський М. І., Галузяк В. М., Слободяннюк М. І., Шахова В. І.]. – Вінниця : Віноблдрукарня, 2001. – 310 с.
6. Технологія експертизи управління освітнім процесом у загальноосвітньому навчальному закладі : наук.-метод. посіб. / під ред. А. М. Єрмоли. – Харків : Пошук, 2000 – 259 с.
7. Тевлін Б. Технологія вивчення стану вкладання окремих предметів / Б. Тевлін // Контрольно аналітична діяльність у школі / упоряд. М. Голубенко. – К. : Шкільний світ, 2007. – С.48-54.

Анотація

Н.В.Соловей

Подготовка магистров к экспертизе деятельности учебных заведений

В условиях модернизации образования возрастает роль экспертизы в учебном заведении. В статье мы определяем модель подготовки будущих магистров к проведению экспертизы общеобразовательного заведения, на основе обозначения теоретического, организационно-методического и деятельностного компонентов в содержании учебной дисциплины.

Ключевые слова: *экспертиза, оценка, программа, содержание.*

Summary

M.V.Solovey

Preparation of Masters to the Examination of Activity of Educational Institutions

In the conditions of education system modernisation the role of innovative activity increases at the educational institution. We determine the model of preparation of the future masters to carrying out of examination of general educational e institutions which includes theoretical, organizational-methodical and active components.

Keywords: *examination, master, program, maintenance.*

Дата надходження статті:

„16” січня 2008 р.